

Aiteder preziatu miretsiak

"Harki" en buruzagiari

Agur, mitologo hori:

Hastapenetik* irakurri dizkiat hire izkribuak, nik uste; gure artean, orain dela bizpahiru urte, idazten hasi hintzenez geroztik beretik. Eta euskal pentsakera aurrerazalearen moldatu beharrari buruz esperantza apur bat ezarri nian higan lehenengo artikuluetan. Gaur, berriz, esperantza haren arrastorik ez zegok.

Oso gorritz jantzirik, bete betean abiatu haiz Ramiro de Maeztu eta Ibarnegarriaren bide ezagunetatik. Tomismoaren eraginak, itxura denez, sakonkiago zulatu dik higan, hasieran uste izan nuena baino. Kontsola hadi, hala ere; ez haiz, egoera horretan dagoen apezkume bakarra; eta urte batzuen buruan —espero diat— joera horri nagusituko hatzaio.

Ez haiz argiro mintzo;* nahiz, hik dioana esateko eta etengabe salatzen duana salatzeke, ez trabarik izan, ez zertan kezkatu ere. Txalo ugari jasotzen duk eskuinaldean eta Hegoaldean. Hoa lasai, hortaz;* mintza hakigu garbikiago. Esan garbi zer bilatzen duan, nor bultzatzen hauen, eta zerk horretaratzen hauen. Jakin ez zeki; baina uste baino lehenago jakingo diat.

Hi ez haiz garbiki mintzo, nahi ez dualako, hain zuzen. Ni, berriz, ezin naizelako. Nahiz, hik dioanez, «euskaldun historiko, objektibo eta erreala ahanztu» banaiz ere, ez diat horko deus* ahanzti.* Adierazi nahi nukeenaren laurdena ere esan ahal izateko (idaroki* ahal izateko, hobeki esan), mila komeria ikusten diat nik. Hik, berriz, ez: hik lasai egin dezakek heure kritika lana. Xehekeria (omen*) honetaz ahanzti bahaiz, nor da ahanzkorra: ni ala hi? Hamabi urte honetan hire Alegia* ikusia ez dudana artaburu «ahanzkor» honek, garbiki erantzun nahi niake gaur, eta ezin diat. Mitxelenak ere ez; eta jakin egin behar likek ahanzkor ez denak.

Hik, berriz, egin hezake; eta ez duk osoki egiten. Herorrek esan duk etika ez dela deusik, ez bada politikaren mailara irixten.* Eta hire mitologiak ere ez. Hots,* egiaren beldur haizelako, «euskal mitologia»-ren salakuntza errazean izkututzen* duk heure burua; eta mito apurketa sutsu horretan (orain Mitxelenaren «mitoa»-ri tokatu zaiok txanda) zerbitzatzen duan politika zehatza ez duk aitortzen. Zergatik ez? Heu haiz ahanzkorrena.

Bakarra duk hire tema,* beste jaun horiena bezalaxe. Hire azken hiru izkribuak irakurri besterik ez diagu behar, horretaz jabetzeko: neroni eta Mitxelenari segidan eskaini dizkiguan lerro pozointzuetan* eta «Euskal Literatura 72» deritzan bilduman* argitara duan «Hitzaurre Gisa» ustelean, hari bakar bat gidari: «Euskal Mitologia». Eta ez haiz Laminez eta Basajaunez mintzo, baina arnismoaz eta mitxelenismoaz.

Axaleko huskeriak alde batera utziz, beraz, irakur dezagun erne:

- «Herria ez da bat».
- «Herri baten batasuna, fikzio literario bat da».
- «'euskal' ideologia bat eta bakarraren ilusio eta amets interesatua».
- «gauza bitxia da, nola gerra ondorengoei zuhurki gorde izan zaizkigun gerra aurreko euskaldunen diferentzia ideologikoak (funtsean* oraingoak)».
- «Euskal Herrian euskaldun tipo ugari dago. Kultura ugari da. (Produzio molde ugari da, guttienez hiru)». Eta abar, eta mila aldiz abar.

Hitz batez: Euskal Herria ez duk behin ere bat izan, eta ez duk behin ere bat izango. Erauzi* egin behar diagu mito hori geure eskualdeetatik.* Euskal Herria beti izan duk zatitua, eta beti izango duk zatitua.

Hobe horrela gainera, erantsi duk, behin bederen* mozorrorik* gabe mintzatuz: «Alfer derizkiot, etorkizunari gagozkolarik, Euskal

Herri Bakar eta Komun baten desirari.* Gauzak horrela dira, horrela izan behar zuten; eta ausartak* behar dugu izan, liberal garenez, Euskal Herriarekiko eta Historiarekiko ikuspegi desberdinak onhartzeko».

Nik neuk, ordea, zozo bistalabur honek, ez diat hire esaera horietan batere ausardiarik atxematen.* Ez eta izpirik ere. Ezen* oso ahanzkorra izan behar baita (hi haizen tamainakoa bederen), hire jarrerari* ausardiarik eta berritasunik aurkitzeko. Ez dituk gaur Pragan inolaz ere ausartak, «gora Brexnef» oihu egin eta «Dubcek-en mitoa» salatzen dutenak, «kanpora erusitarrak» hitz erdizka bederen esaten saiatzen direnak baizik.

Gaur Somorrostron langileriaren mitoak salatzea eta Quebecen quebecar mitologia maiseatzea,* koldarkeria duk. Orain dela hogeitau urte Argelian argeliar mitologia salatzea, «harki» en eginkizuna izan zen bezala.

Hire jokabidea, hortaz,* «ausarta» ez baina koldarra iruditzen zaidak arrunt.* Eta hire sasi-teoriak, odola baino gorriago jantzirik ere, karlismoa eta absolutismoa baino ere zaharrago... eta urdinago. Hain zuzen ere, hire mito salaketa hori, justu duk, zeharo justu, Juan Antonio Llorente azken Inkisidoreak 1800.aren inguruan hasi zuen lanaren segida «berritua». Ez nitek ohore hori neuretzako nahi, benetan.

Jakina. Kontrazio gaitzak* ikusten dituk hiz gure herrian; eta horrek eraman omen* hau, beti egiaren gorantz* eta zerbitzutan, aurkitu duan egia latz hori aitortzera: alegia, Euskal Herria ez dela bat. Nola harri haiteke hi, ordea, marxista argi haizen hori, gure herriaren funtsean* kontrazioa topatzeaz? Ni neu, marxista ez izanagatik ere, ez nauk harritzen. Eta hi harritu? Edozein lekutan topatu diat nik kontrazioa: Japonen, Espainian, lantegietan, bulegoetan,* sozialisten artean, marxisten artean, trotskisten artean, senar-emazteetan, neure buruan. Hik ez, ala? Marxen ustez, oker ez banago, munduaren eta izanaren beraren kakoa eta azken funtza kontrazioan zetak. Marxista batek, hortaz, ez zeukak zer harriturik, Euskal Herrian kontrazioa topatzean. Hik nik baino gutxiago.

Nik, bestalde, ez diat inoiz sinetsi zatiketarik gabeko Euskal Herri mitokotan: pentsakeraz ez nauk totalitario bat. Baina ez diat neure herriarentzako nahi, bestek bere herriarentzako daukanaz besterik ezer.

Hik zer nahi hukeen ez zeki. Eta beldur nauk oso, nik baino lehenago ez ote duen anitzek igarriko. Beharrik* igarriko

Agur t'erdi.

LARRESORO

TOKETAZKO ADITZ FORMAK

diagu (ziagu), **dugu**
diat (ziat), **dut**
dik (zik), **du**
dituk, **dira**
dizkiat (zitiak), **ditut**
duk, **da**
iikek, **luke**
nauk, **naiz**
nian, **nuen**
nikek, **nuke**
zaidak, (ziaidak), **zait (jat)**
zaiok (ziaiok), **zaio (jako)**
zegok (diagok), **dago**

zekiat (diakiat), **dakit**
zetzak (diatzak), **datza***
zeukak (diadukak), **daduka**
(**dauka**)

OSTERANTZEKO ADITZ FORMAK

dezagun, **daigun**
dezakek, **daikak**
dizkiguk, **deuskuzak**
hatzaio, **hatzako**
hezake, **heike**
niake, **neuskik**
zaizkigu, **jakuz**